EUROPADOMSTOLENS DOMAR*

Maj–juli 2024

Anna Rogalska Hedlund**

Även om Ryssland inte längre är part till Europakonventionen fortsätter Europadomstolen oförtröttligt att utreda och avgöra klagomål mot Ryssland som rör omständigheter före landets uteslutning och utträde. Ofta rör domarna omständigheter som inträffade för omkring 10 år sedan och ger på så vis en tydlig bild av hur landet redan då på flera fronter gick emot det minimiskydd som konventionen ska garantera. Det mellanstatliga klagomålet Ukraina mot Ryssland som rörde Rysslands agerande på Krimhalvön 2014 och 2015 är förmodligen det tydligaste exemplet.

Sommarmånaderna bjöd också på flera domar i klassiska konventionsfrågeställningar där avvägningen mellan motstående intressen inte har några enkla svar, till exempel fallet Daniel Karsai mot Ungern som rörde assisterat självmord, Mikyas m.fl. mot Belgien som rörde slöjförbud i skolan och Mitrevska mot Nordmakedonien som rörde adopterades rätt att veta sitt ursprung.

I fallet Nealon och Hallam mot Förenade kungariket meddelade Europadomstolens stora kammare dom i en annan klassisk svårbalanserad fråga, nämligen vilka uttalanden som kan göras om en frikänd persons skuld i t.ex. en skadeståndsprocess utan att kränka rätten att betraktas som oskyldig enligt artikel 6.2 i konventionen.

En annan intressant fråga som stater allt oftare ställs inför är i vilken utsträckning en stat har en skyldighet att utreda brott utanför deras jurisdiktion, vanligen i

* Utgiven med bidrag från Institutet för Rättsvetenskaplig Forskning.

Översikten omfattar perioden augusti till 24 oktober 2023. Närmast föregående översikt var införd i ERT 2023 s. 609 ff. De fullständiga texterna till de domar som kort refereras kan sökas på Europadomstolens hemsida http://hudoc.echr.coe.int. En dom från en kammare vinner laga kraft enligt artikel 44:2 i konventionen. Detta innefattar om parterna förklarar att målet inte kommer hänskjutas till stora kammaren, om hänskjutande inte begärs inom tre månader, eller när panelen avslagit begäran om hänskjutande. Ett beslut om avvisning av ett mål eller en dom från en kommitté kan inte hänskjutas till stora kammaren. Följande förkortade benämningar används i rättsfallsöversikten: Konventionen = Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Europadomstolen = Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna.

** Anna Rogalska Hedlund är jur. kand. och specialiserad på fri- och rättighetsjuridik.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

länder där regimen begår systematiska övergrepp mot sin befolkning. I både M.M. mot Frankrike och Couso Permuy mot Spanien fann Europadomstolen att staten inte hade brustit i förhållande till sina åtaganden enligt Europakonventionen.

1. THE J. PAUL GETTY TRUST m.fl. MOT ITALIEN (DOM 02.05.2024)

Fråga om skydd för egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen) – inte fel att återkräva över två tusen år gammal staty

Klagandena var en stiftelse och dess styrelsemedlemmar. På 70-talet köpte stiftelsen en bronsstaty kallad ”den segrande ungdomen” från 300 till 100 f.Kr. på en auktion till ett pris av nästan 4 miljoner dollar. Statyn står på stiftelsens museum i Kalifornien. Redan vid köpet rådde oklarheter kring hur statyn hade hamnat på auktionen och italienska myndigheter har sedan verket försvann försökt få tillbaka det. Slutligen godkändes konfiskationsordern av italienska domstolar och verkställighet för att hämta statyn söktes i USA.

Europadomstolen konstaterade att olika FN-konventioner och EU-direktiv som syftar till att skydda kulturobjekt från olovlig handel och till att skydda ett lands kulturarv hade ett legitimt intresse i konventionens mening. Europadomstolen betonade vidare att stiftelsen införskaffade statyn trots att den var medveten om Italiens försök att återfå objektet. Det internationella regelverk som möjliggör att återfå kulturobjekt tillkom dock inte förrän på 90-talet och senare. Trots detta ansåg Europadomstolen att staten hade en så pass vid bedömningsmarginal att väga olika intressen mot varandra och det förelåg därför ingen kränkning av äganderätten enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen.

2. A.K. MOT RYSSLAND (DOM 07.05.2024)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) och förbud mot diskriminering (artikel 14 i konventionen) – avskedande av lärare p.g.a. sexuell läggning

Klaganden arbetade som musiklärare på en skola för barn med särskilda behov. Hon konfronterades med en akt som organisationen Föräldrar för Ryssland (Родители России) hade sammanställt om henne med uppgifter från sociala medier där hon bl.a. kysste andra kvinnor och på en bild visade långfingret. Hon blev därefter ombedd att säga upp sig men vägrade. Istället avskedades hon en viss tid senare för omoraliska handlingar oförenliga med fortsatt utövande av läraryrket. Inga anmärkningar hade gjorts mot hennes tjänsteutövning innan.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

Europadomstolen konstaterade att ingen av bilderna hade varit obscena och ett avskedande hade därför varit grovt oproportionerliga mot ändamålet att skydda moral. Inga mindre ingripande åtgärder hade övervägts av skolan. Europadomstolen konstaterade därför en kränkning av klagandens rätt till privatliv samt av förbudet mot diskriminering enligt artiklarna 8 och 14 i konventionen.

Se även *Savinovskikh m.fl. mot Ryssland* (dom 09.07.2024) där en person som genomgick en könskorrigerande behandling fråntogs vårdnaden av två barn.

Jfr också *Andrey Rylkov Foundation m.fl. mot Ryssland* (dom 18.06.2024) där Europadomstolen fann kränkningar av mötes- och föreningsfrihet och yttrandefrihet enligt artiklarna 11 och 10 i konventionen för att olika föreningarna hade deklarerats ”oönskade”.

3. MITREVSKA MOT NORDMAKEDONIEN (DOM 14.05.2024)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – adopterads rätt att veta sitt ursprung

Klaganden var adopterad och ville veta mer om sin biologiska familj. Europadomstolen konstaterade att hon hade nekats information med hänvisning till att all information om adoptioner är hemligstämplad utan att någon intresseavvägning gjordes i hennes specifika fall. Nekandet per automatik utan intresseavvägning medförde att det förelåg en kränkning av rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

4. OLEG BALAN MOT MOLDAVIEN (DOM 14.05.2024)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – förtal på Facebook inte tillräckligt beaktat

Klaganden var inrikesminister och blev uthängd som kriminell på Facebook av ledaren för oppositionen. Personen som hängt ut honom hänvisade till dokumentation från säkerhetstjänsten som skulle ha skickats till landets högsta domstol. Båda instanserna dementerade dock förekomsten av ett dylikt dokument. Talan mot oppositionsledaren avslogs med hänvisning till yttrandefriheten vilket Europadomstolen slog fast inte i tillräcklig utsträckning beaktades klaganden rätt till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

5. MIKYAS m.fl. MOT BELGIEN (DOM 16.05.2024)

Fråga om religionsfrihet (artikel 9 i konventionen) – förbud mot slöja i skolan

Klagandena var tre unga kvinnor som identifierade sig som muslimer och som ville bära slöja i skolan vilket de inte tilläts (förutom på religionsundervisningen) på grund av ett förbud att bära religiösa symboler i flamländska skolor. Europadomstolen fann att eftersom förbudet inte enbart gällde slöja utan religiösa symboler över lag låg förbudet inom statens bedömningsmarginal och det förelåg därför ingen kränkning av religionsfriheten enligt artikel 9 i konventionen.

6. DOMENJOUD MOT FRANKRIKE (DOM 16.05.2024)

Fråga om rätt till frihet och säkerhet (artikel 5 i konventionen) och rörelsefrihet (artikel 2 i tilläggsprotokoll nr 4 till konventionen) – utegångsförbud under COP21-möte

Klagandena var två bröder födda 1985 och 1982. Under COP21-sammanträdet i december 2015 beordrades bröderna att under 16 dagar rapportera två gånger om dagen på en polisstation. De hade dessutom utegångsförbud från sitt hem mellan åtta på kvällen och sex på morgonen. Motiveringen till restriktionerna var att flera terrorattacker hade ägt rum i Paris i november 2015 och det fanns en förhöjd hotbild mot COP21-mötet.

Europadomstolen bedömde att restriktionerna mot bröderna inte var att betrakta som ett frihetsberövande och rätten till frihet och säkerhet enligt artikel 5 i konventionen aktualiserades därför inte. Däremot utgjorde restriktionerna ett ingrepp i brödernas rörelsefrihet. I förhållande till den ena brodern fanns underrättelseinformation som talade för att han planerade våldsamma aktioner. I förhållande till den andra brodern saknades dock någon sådan information och det förelåg inga kända kopplingar till våldsam aktivism. Europadomstolen fann därför att det hade saknats skäl för så pass långtgående restriktioner mot den sistnämnda brodern och det förelåg således en kränkning av hans rörelsefrihet medan det inte förelåg någon kränkning i förhållande till den förstnämnda brodern.

7. CONTRADA MOT ITALIEN (NR 4) (DOM 23.05.2024)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – krav på överprövning av avlyssning

Klaganden var tidigare dömd för maffiarelaterad brottslighet. Han utsattes för en husrannsakan och blev därtill avlyssnad i en brottsutredning där han inte

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

själv var direkt misstänkt. Europadomstolen konstaterade att han inte hade uttömt inhemska rättsmedel beträffande husrannsakan. I förhållande till avlyssningen fanns dock ingen möjlighet att få denna överprövad. Italiensk rätt erbjöd därmed inte adekvata och effektiva garantier mot missbruk i strid med rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

8. M.M. MOT FRANKRIKE (BESLUT 23.05.2024)

Fråga om jurisdiktion (artikel 1 i konventionen), förbud mot omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen) och rätt till en rättvis rättegång (artikel 6 i konventionen) – inte fel att vägra utreda Egyptens president under statsbesök

Klaganden var bosatt i USA. Han påstod att han skadades allvarligt i ögat under protester i Kairo 2013. När Egyptens president året därpå var på statsbesök i Frankrike begärde klaganden att en förundersökning skulle öppnas mot presidenten vilket nekades av franska myndigheter.

Europadomstolen avvisade klagomålet som uppenbart ogrundat. I förhållande till förbudet mot omänsklig och förnedrande behandling enligt artikel 3 i konventionen saknades en extraterritoriell länk som medförde en skyldighet för franska myndigheter att utreda den aktuella handlingen. I förhållande till rätten till domstolsprövning enligt artikel 6 i konventionen fann Europadomstolen inget orimligt eller godtyckligt i de franska domstolarnas hantering, särskilt mot bakgrund av att klaganden saknade band till Frankrike.

Se även *Couso Permuy mot Spanien* (dom 25.07.2024) där det inte utgjorde en kränkning av rätten till domstolsprövning enligt artikel 6 i konventionen att lägga ner en undersökning om en journalists död i Irak p.g.a. bristande jurisdiktion.

9. AMAR MOT FRANKRIKE (BESLUT 23.05.2024)

Fråga om rätt till en rättvis rättegång (artikel 6 i konventionen), rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen), yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) och förbud mot diskriminering (artikel 14 i konventionen) – ingen påföljd därför inte offer

Klaganden, som var åklagare, anklagades för att ha brutit mot sina etiska åtaganden i samband med hans mututredning av den tidigare presidenten Nicolas Sarkozy. Det disciplinära förfarandet mot honom resulterade i att inga sanktioner påfördes och det slogs fast att han inte hade begått några disciplinära överträdelser. Europadomstolen fann därför att klaganden inte kunde betraktas

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

som ett offer för någon kränkning i enlighet med artikel 34 i konventionen. Målet avvisades därför.

Se även *Ceort mot Rumänien* (beslut 04.07.2024) där en åklagares klagomål beträffande processerna mot honom avvisades, dels för att han inte gjort vissa invändningar inför inhemska myndigheter och därför inte hade uttömt inhemska rättsmedel, dels för att vissa invändningar ansågs vara uppenbart ogrundade.

10. PIETRZAK OCH BYCHAWSKA-SINIARSKA m.fl. MOT POLEN (DOM 28.05.2024)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – otillräcklig rättssäkerhet vi övervakning

Klagande var fem personer som klagade på den polska anti-terror övervakningslagstiftningen. Europadomstolen konstaterade att lagstiftningen i mycket breda ordalag möjliggjorde för myndigheterna att spara data för framtida ändamål och enskilda saknade rättsmedel att pröva om de hade blivit övervakade. Lagstiftningen var därför inte tillräckligt rättssäker för att tillgodose kraven på rätt till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

Jfr *Garnelle och S.A Société d'Exploitation de l'Hebdombadaire Le Point mot Frankrike* (beslut 16.05.2024) där klagomålet avvisades för att det inhemska rättsmedlet inte hade uttömts i förhållande till telefonövervakning.

11. BOSEV MOT BULGARIEN (DOM 04.06.2024)

Fråga om rätt till en rättvis rättegång (artikel 6 i konventionen) och yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) – domare tidigare granskad av tilltalad journalist

Klagande var journalist tilltalad för förtal. Bland domarna i överinstansen som skulle döma i hans fall satt en domare som journalisten hade granskat och ifrågasatt några år tidigare. Klagandens invändning om att den domaren inte borde döma i målet avvisades slutligt i ett beslut där domaren själv satt med. Europadomstolen konstaterade att klaganden hade haft rimligt tvivel om domarens opartiskhet och han hade således inte erhållit en oberoende domstolsprövning vilket dessutom medförde att hans yttrandefrihet inte hade skyddats mot godtycke i strid mer artiklarna 6 och 10 i konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

12. BERSHEDA OCH RYBOLOVLEV MOT MONACO (DOM 06.06.2024)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – godtyckligt omfattande genomsökning av mobiltelefon

Klaganden var en advokat bosatt i London respektive dennes klient bosatt i Monaco. Advokaten anklagades för att ha gjort en olaglig avlyssning på mindre än 10 minuter av en tredje person. För att visa sin oskuld lämnade advokaten in sin mobil till förundersökningsledaren som beslutade att inte enbart säkerställa äktheten av den relevanta inspelningen men att också gå igenom hela mobilen med tiotusental meddelanden, däribland sms och e-post. Bland dessa fanns kommunikation mellan klagandena.

Europadomstolen slog fast att det mot bakgrund av vad målet gällde saknades anledning att gå igenom ett så omfattande material på det sätt som hade gjorts. Dessutom hade man inte tillämpat möjligheten till att begränsa en genomsökning av t.ex. en mobiltelefon som fanns enligt montenegrinsk rätt. Det förelåg därför en kränkning av advokatens rätt till privatliv enligt artikel 8 i konventionen.

I förhållande till klienten bedömde dock Europadomstolen att datan inte hade rört dennes personuppgifter och han hade därför inte varit offer för någon kränkning. Klagomålet avvisade därför i förhållande till klienten.

13. NEALON OCH HALLAM MOT FÖRENADE KUNGARIKET (DOM 11.06.2024, STOR KAMMARE)

Fråga om rätt att betraktas som oskyldig (artikel 6.2 i konventionen) – inget skadestånd för frihetsberövande trots upphävd dom

Klagandena hade båda fått sina fällande domar, för bland annat försök till våldtäkt respektive mord, upphävda på grund av ny bevisning. De hade då avtjänat drygt 17 respektive 7 år av sina fängelsestraff. De erhöll dock ingen kompensation för tiden i fängelset eftersom brittisk lag förutsatte att de nya omständigheterna visade bortom rimligt tvivel att de inte hade begått brotten.

Europadomstolen konstaterade att oskuldspresumtionen har flera betydelser däribland att den som frikänts eller om ett strafförfarande lagts ner är oskyldig i lagens ögon och ska behandlas som oskyldig. Frågan är därför om en myndighet i efterföljande processer vid en samlad bedömning kan anses ha uttalat sig om de klagandes straffrättsliga ansvar för att ha utfört en brottslig gärning. I förevarande fall hade det i den efterföljande processen slagits fast att de nya omständigheterna inte visade bortom rimligt tvivel att klagandena inte hade begått gärningarna. Detta utgjorde inte ett uttalande om att de hade begått

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

gärningarna eller att det straffrättsliga utfallet borde varit ett annat. Det förelåg därför ingen kränkning av oskuldspresumtion enligt artikel 6.2 i konventionen.

14. DANIEL KARSAI MOT UNGERN (DOM 13.06.2024)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) och förbud mot diskriminering (artikel 14 i konventionen) – assisterat självmord vid ALS

Klagande var sjuk i långt gången amyotrofisk lateral skleros (ALS) och önskade kunna avsluta sitt liv, när han kom till ett sådant tillstånd att han inte själv kunde ta sitt liv utan att den som skulle assistera honom riskerade att straffas. Europadomstolen noterade att staterna åtnjuter en bred bedömningsmarginal i hur frågor om eutanasi och assisterat självmord ska hanteras. Även om det föreligger en trend att staterna reglerar dessa frågor så att det på olika sätt möjliggörs med assisterat självmord eller eutanasi så finns fortfarande ingen gemensam europeisk standard i frågan.

Däremot ansåg Europadomstolen att en högkvalitativ palliativ vård, som inkluderar en effektiv hantering av smärta, var nödvändigt för att säkra ett värdigt livsavslut. Det fanns också palliativ behandling av personer i klagandens situation och det har inte framkommit att sådan behandling inte var tillgänglig för klaganden.

Europadomstolen konstaterade också att den omständigheten att det för personer i en annan situation var möjligt att avbryta livupphållande vård genom ett frivilligt och informerat samtycke utgjorde inte en orimlig särbehandling. Det förelåg därför ingen kränkning av rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 eller förbudet mot diskriminering enligt artikel 14 i konventionen.

15. SUPRUN m.fl. MOT RYSSLAND (DOM 18.06.2024)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) – rätt att få ut dokumentation från sovjetiska arkiv

Klagandena var olika personer, bl.a. en ättling till Raoul Wallenberg, som gjorde efterforskningar kring sovjetisk historia. Samtliga nekades information eller fick ofullständig information från arkiven. Europadomstolen fann att det saknades tillräckliga trängande skäl att neka klagandena tillgång till information om historiska händelser rörande 30- och 40-talen och fann därför en kränkning av yttrandefriheten enligt artikel 10 i konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

16. Z. MOT TJECKIEN (DOM 20.06.2024)

Fråga om förbud mot omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen) och rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – bristfällig lagstiftning vid sexuellt tvång

Klagande studerade teologi och anklagade en präst som föreläste för att haft sex med henne mot hennes vilja. Prästen fick lämna lärosätet och erkände sexuella relationer men menade att hon först efteråt hade gett uttryckt för att samtycke hade saknats. Förundersökningen mot honom lades ner med motiveringen att hans agerande inte var straffbart och lagstiftningen om sexuellt tvång hade tillkommit efter den aktuella gärningen och därför inte kunde tillämpas. Europadomstolen konstaterade att avsaknaden av effektiv lagstiftning som skyddade klagande från sexuella relationer utan samtycke utgjorde en kränkning av förbudet mot omänsklig och förnedrande behandling och rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artiklarna 3 och 8 i konventionen.

17. SPIŠÁK MOT TJECKIEN (DOM 20.06.2024)

Fråga om förbud mot diskriminering (artikel 14 i konventionen) och rätt till frihet och säkerhet (artikel 5 i konventionen) – särbehandling av minderårig i häkte

Klaganden var minderårig och misstänkt för upprepad brottslighet. Han häktades på grund av återfallsrisk. Till skillnad från vuxna häktade omprövades inte hans frihetsberövande var tredje månad. Europadomstolen fann att det saknades någon godtagbar förklaring för denna särbehandling av minderåriga och fastslog därför en kränkning av rätten till frihet och säkerhet enligt artikel 5 i förening med förbudet mot diskriminering enligt artikel 14 i konventionen.

18. UKRAINA MOT RYSSLAND (DOM 25.06.2024, STOR KAMMARE)

Fråga om rätt till liv (artikel 2 i konventionen), förbud mot omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen), rätt till frihet och säkerhet (artikel 5 i konventionen), rätt till en rättvis rättegång (artikel 6 i konventionen), rätt att inte straffas utan lag (artikel 7 i konventionen), rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen), religionsfrihet (artikel 9 i konventionen), yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen), mötes- och föreningsfrihet (artikel 11 i konventionen, förbud mot diskriminering (artikel 14 i konventionen), förbud mot begräsningar av rättigheter (artikel 18 i konventionen), skydd för egendom

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

(artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen) och rätt till utbildning (art 2 i första tilläggsprotokollet till konventionen) – systematiska kränkningar på Krimhalvön 2014 och 2015

Europadomstolen konstaterade att den administrativa praxis, som framkommit genom rapporter från mellanstatliga och icke-statliga organisationer liksom från enskilda vittnesmål och bevis, skett i en kontext av full tillämpning av rysk lag i strid med internationell rätt. Det rör sig om upprepade och systematiska kränkningar av rätten till liv, förbudet mot omänsklig och förnedrande behandling, rätten till frihet och säkerhet, rätten till en rättvis rättegång, rätten att inte straffas utan lag, rätten till skydd för privat- och familjeliv, religionsfriheten, yttrandefriheten, mötes- och föreningsfriheten, förbudet mot diskriminering, förbudet mot begräsningar av rättigheter, skyddet för egendom och rätten till utbildning. Den uppenbara avsaknaden av inhemska utredningar av försvinnanden, förföljelse av oppositionella eller pro-ukrainska politiker och medier, påtvingat ryskt medborgarskap, överfyllda häkten, överföring till fängelser i Ryssland, förbud mot undervisning på ukrainska och rättegångar på fabricerade grunder visade att denna praxis tolererades av myndigheterna.

Europadomstolen slog också fast att Ryssland har brustit i sin skyldighet att samarbeta med Europadomstolen enligt artikel 38 i konventionen och beordrade Ryssland i enlighet mer artikel 46 i konventionen att så snart som möjligt återföra de fångar som förts till Ryssland tillbaka till Krimhalvön. Vid sidan av detta mål finns ytterligare tre mellanstatliga klagomål mot Ryssland och 7400 enskilda klagomål som rör händelser på Krimhalvön, östra Ukraina och Azovska sjön.

Se även *Zarema Musayeva m.fl. mot Ryssland* (dom 28.05.2024) där Europadomstolen konstaterade ett flertal kränkningar i förhållande till frun till en f.d. domare i Tjetjeniens högsta domstolen och hennes familj bl.a. för att frun flyttades till Novgorod, 2000 km från Groznyj i Tjetjenien.

19. BÜTTNER OCH KREBS MOT TYSKLAND (BESLUT 27.06.2024)

Fråga om rätt till en rättvis rättegång (artikel 6 i konventionen) och rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – buller till följd av utbyggnad av flygplats i Berlin

Klagandenas hem var 7,5 km från Berlin Brandenburgflygplatsens södra landningsbana. I efterhand insåg de att tillståndet att bygga ut flygplatsen skulle orsaka väsentligen mycket högre oljud för dem än vad underlaget för tillståndet hade angett vilket bland annat berodde på att man hade angett avvikelsemarginalerna för planens banor felaktigt.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

Europadomstolen fann att klagandenas invändningar hade prövats grundligt och rättssäkert och bedömde att en riktigt avvägning mellan olika intressen gjorts. Europadomstolen konstaterade också att trots att vissa processuella brister hade förekommit så hade det inte påverkat det materiella utfallet för klagandena. Dessutom hade ungefär ett lika stort antal människor påverkats på ett likvärdigt sätt även om planens flygbanor hade gått annorlunda. Klagomålet avvisades därför som uppenbart ogrundat av en kammare om sju ledamöter.

20. SELÇUK MOT TURKIET (DOM 09.07.2024)

Fråga om rätt till liv (artikel 2 i konventionen) – skada vid självmordsattentat

Klaganden skadades allvarligt vid ett bombdåd vid en tågstation i samband med en stor demonstration. Totalt dog 100 personer och ytterligare 191 skadades vid attentatet. Europadomstolen konstaterade att det inte hade funnits något konkret och omedelbart hot mot demonstrationen och att myndigheterna hade vidtagit adekvata åtgärder för att garantera särheten för demonstranterna. I efterhand hade myndigheterna vidtagit åtgärder för att hålla de skyldiga ansvariga och det hade funnit adekvata kompensatoriska rättsmedel tillgängliga för klaganden. Europadomstolen fann därför ingen kränkning vare sig av de materiella eller den processuella aspekten av rätten till liv enligt artikel 2 i konventionen.

21. HANOVS MOT LETTLAND (DOM 18.07.2024)

Fråga om förbud mot omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen), rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) och förbud mot diskriminering (artikel 14 i konventionen) – ingen utredning av hatbrott

Klaganden blev påhoppad av en annan man med diverse skrik, kränkningar och anti-homosexuella glåpord medan han gick och rastade sin hund tillsammans med sin pojkvän. Han lyckades fly in i en butik och hans partner ringde polisen. Trots att mannen erkände att han angripit dem verbalt och sedan fysiskt på grund av deras sexuella läggning utreddes agerandet inte som ett hatbrott enligt lettisk strafflagstiftning.

Europadomstolen fann att inhemska myndigheter hade gett en uppenbart mildare ordningsbot istället för att tillämpa landets hatbrottslagstiftning. Europadomstolen menade att myndigheternas agerande skapade en känsla av straffrihet för hatbrott mot HBTQI-personer vilket lät en kultur av intolerans och diskriminering fortgå. Europadomstolen fastställde kränkningar av förbudet mot omänsklig och förnedrande behandling enligt artikel 3, rätten till skydd för

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

privat- och familjeliv enligt artikel 8 och förbudet mot diskriminering enligt artikel 14 i konventionen.

22. DJERI m.fl. MOT LETTLAND (DOM 18.07.2024)

Fråga om förbud mot diskriminering (artikel 14 i konventionen) och rätt till utbildning (artikel 2 i första tilläggsprotokollet till konventionen) – språkreform som minskade undervisning på ryska

Klagandena var antingen lettiska medborgare eller permanent bosatta i Lettland och identifierade sig som rysktalande minoritet. 2018 genomfördes en reform som medförande att mängden lettiska ökade i både privata och offentliga förskolor. Som en följd minskade mängden ryska i förskolorna. Europadomstolen godtog att reformen var proportionerlig och syftade till att ge barnen nödvändiga kunskaper i lettiska för att tillgodose enhetlighet i landets utbildning och så att personer bosatt i Lettland skulle kunna delta i det offentliga livet. Det förelåg därför ingen kränkning av rätten till utbildning i förening med förbudet mot diskriminering.

23. M.A. m.fl. MOT FRANKRIKE (DOM 25.07.2024)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – kriminalisering av sexköp

Klagandena var 261 män och kvinnor med ett tjugotal olika nationaliteter som menade att de regelbundet sålde sex lagligen i Frankrike. De klagade att lagstiftningen som trädde ikraft 2016 som förbjöd sexköp kraftigt försämrade deras arbetsförhållanden. Ett fackförbund för sexarbetare (*Syndicat du travail sexuel*) tillsammans med ett antal andra organisationer har även krävt att lagen skulle upphävas vilket prövades av landet konstitutionsråd och högsta förvaltningsdomstol (*Conseil d'État*) utan bifall.

Europadomstolen noterade att problem kopplade till prostitution rör känsliga moraliska och etiska frågeställningar som ofta väcker olika motstridiga åsikter. Det finns ingen konsensus vare sig bland medlemsländer eller internationella organisationer. Tvärtom har saken debatterats flitigt och gett upphov till flera olika åsikter både på europeisk och internationell nivå. Europadomstolen fann sammantaget att franska staten inte hade överskridit sin bedömningsmarginal genom att kriminalisera köp av sex. Det förelåg därför ingen kränkning av konventionen. Europadomstolen betonade dock statens ansvar att se över sin hållning, hålla sig uppdaterad med internationell standard och utvärdera effekterna av sin policy.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

24. ŽDANOKA MOT LETTLAND (NR 2) (DOM 25.07.2024)

Fråga om rätt till fria val (artikel 3 i första tilläggsprotokollet till konventionen) – aktivt medlemskap i kommunistiskt parti grund för uteslutning

Klaganden var en f.d. parlamentsledamot som uteslöts från att delta i valet 2018 för partiet ”Lettlands union av ryssar” på grund av hennes aktiva medlemskap i Lettlands kommunistparti under Lettlands strävan till självständighet från Sovjetunionen. Europadomstolen godtog att det låg inom staten bedömningsmarginal att förbjuda kandidater som hade hotat och fortsatt hotade Lettlands självständighet. Det förelåg därför ingen kränkning till rätten till fria val enligt artikel 3 i första tilläggsprotokollet till konventionen.

Se även *Kokëdhima mot Albanien* (dom 11.06.2024) där Europadomstolen inte ansåg att det vara godtyckligt eller uppenbart orimligt att en parlamentsledamot avsattes efter att det framkommit att han haft stora aktieinnehav under mer än sex månader efter han tillträtt som parlamentsledamot vilket han måste ha känt till var i strid med gällande albansk rätt.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16